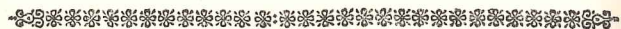

- ³⁾ J. Linda, „Psal jsem v Údolí pláče...“, Historické listy 4, 1995, s. 7 – 11.
- ⁴⁾ Srovnej A. Škarka, Nový komeniologický nález: Kázání pohřební nad P. Fabriciem z r. 1649, Věstník král. české společnosti nauk, třída pro filosofii, historii a filologii, roč. 1938, č. IV, s. 25.
- ⁵⁾ O Samuelu Martiniovi podstatně podrobněji: J. Jireček, Literatura exulantův českých, Časopis musea král. českého 1874, s. 190 – 235; studii o českých emigrantech v Pirně připravuje Lenka Bobková; Martiniovu polemiku s J. A. Komenským edičně připravil J. T. Müller, Spisy J. A. Komenského, č. 3, Praha 1898, s. 73 – 216.
- ⁶⁾ V nové době se o Martiniovy pohřební promluvy opírají studie: J. Volf, Palma vždycky se zelenající (pohřební kázání nad knězem-exulantem Štěp. Holomučanským), Český lid XXIII, 1914, s. 223 – 229; D. Martínková-Pěnková, K pobělohorské básnické tvorbě M. Mikuláše Troila, Listy filologické 9, 1961, s. 163 – 167.
- ⁷⁾ M. E. Ducreux, Kniha a kacířství, způsob četby a knižní politika v Čechách 18. století, Literární archiv 27, 1994, s. 73.
- ⁸⁾ Srovnej B. Bridel, Co Bůh? člověk? (ed. J. Vašica), Přerov 1934; za upozornění na pseudoaugustinovskou problematiku děkuji Janu Linkovi, který připravuje studii na toto téma.

Job pověděl v kapitole čtrnácté: Člověk z ženy narozený rozličnou bídou bývá obklíčený.

o jest smrt?

Znejme, že nic jiného není než cesta a dveře k odpočívání věčnému. Nebo člověk, pokudž živ jest, mnohým bídám, buď on vysoký, nebo nízký, poddán býti musí, buď že jest vznešený, neb opovržený, a když života vezdejšího jest zbaven, tehda také všech nedostatků jest prázen; ač jest hořká, právo její tvrdé, však (tomu rozuměj) člověku pokoj majícímu v zboží svém, proč takovým hořká jest? Protože oni toliko o časný život čenichají, se starají, na věčný žádného pozoru nedají,

a majíce se odsud brátí, hořkost těžká je obklíčuje. Který jest člověk, který by vždycky živ byl a nikdy neumřel? Před smrtí utěci ani se skryti nelze, byt sobě od země až do oblaků nebeských pokoj pevný ustavěti a v něm se uzavíratí dal a uzavíral, smrt jak po zemi, tak na vysokost vstupující své právo provádí. Jakž svatý Pavel napsal, uloženo jest všem jednou umřítí, a potom bude soud. Ona žena technická řekla: Všickni mřeme a jako voda do země plyneme, z kteréžto se nikdá nenavracujeme. Co se narodilo, všeckno umřítí musí, umírá učený jako neučený, umírá moudrý spolu jako nemoudrý, smrt zbavuje života časného krále i žebráka, nedbá na vůni ani na smrad, nedbá na aksamity ani na plátěné kabáty, ani jiné věci drahé nepostačí, ona zbavuje rozkoše i nouze, všeliké kratochvíle osklivuje a přetrhuje, loučí rodiče s dítkami, manželku s manželem ctřým, jakož toho teď dovedla, právě! jest přišlo tomuto pánu na výpověď Boží: Prach jsi a v prach se zase obrátíš.

Co se pak života jeho dotýče, byl člověk pobožný, slova Božího milovný, písněmi duchovními Pána Boha oslavoval, k svým sousedům se pokojně choval, manželku věrně miloval, Pán Bůh račil ho posílniti až do let věku sešlém, nemocí velikou byl trápený, s trpělivostí svou nesl a vyznával dle řeči svatého Joba, že není než hnis a syn člověka červ. Též jak svatý David pověděl: Já pak červ jsem, a ne člověk etc. Horlivě svému Pánu Bohu se modlil, vůli jeho se poddával, duši svú v ruce jeho poručel a život svůj v Pánu Kristu pobožně dokonál.

Ale dobře těm, kteří umírají v Pánu, nebo Jan svatý slyšel hlas z nebe, řkoucí: Blahoslavení sou od této chvíle mrtví, kteříž v Pánu umírají. Duch zajisté dí jim, aby odpočínuli od prací svých. Tělo jeho v zemi odpočívati bude, ale duše jeho jest v ruce Boží, kdež se jí nedotýkají muka smrti, až tělo vzkříšeno a s duší spojeno a oslaveno bude k věčnému životu, do kteréhožto života nebeského račiž mne i vás přivesti Pán ten, jenž požehnaný jest, vši cti a chvály hodný na věky věkův. Amen.

Bartoloměj Kožlanský, Monumentum: památka pohřební o životu a smrti urozeného a statečného rytíře pana Tomáše z Proseče a na firmách..., 1624

Nejmoudřejší král David napomíná také na cíl života tohoto časného pamatovati. Nebo se (prý) bere člověk do domu věčného a choditi budou po ulicích kvílící. A navrátí se prach do země, jakž prvé byl, duch pak navrátí se k Bohu, kterýž jej dal.

Co jest život náš? Jediné, cesta k smrti. Tak my od narození až do skonání béreme se do domu věčného, to jest hrobu, z něhož se ovšem nevracujeme, až při veřejném soudu z mrtvých vzkříšení budeme.

Ten dům prorok pokojíkem nazývá: Ej, lide můj, vejdi do pokojů svých a zavři dvěře své za sebou; schovej se na maličkou chvílku, dokudž nepřejde hněv. A lidé v něm odpočívající libým snem spí.

Mezitím pro rozloučení zarmoucené manželé, manželky, dívky, přátelé chodí po ulici kvílící. K čemuž i probuzuje Sirach: Synu, nad mrtvým vylévej sly, a jako by nětco těžkého trpěl, začni kvíliti, žalostně plač a velice se zarmuť a bolestně kvěl, jakž sluší na něj. A jinde: Nad mrtvým plač, nebo zbaven jest světla. Tak činili a plakali Abraham Sáry, Jákob Ráchel, synové patriarchů otce své, Jozef Jákoba, synové izraelští Mojžíše, Arona, Samuele, Jojadu. David svatého Jonaty, Abnera, Saule a Absolona. Sám Spasitel Ježíš Kristus Lazara.

Ale jaký jest to odchod člověka a odsud se odebrání? Že ze dvou částek složený a spojený jest člověk, těla a duše, proto jedněkaždé obzvláštní cíl ukazuje.

O tělu: navrátí se prach do země, jakž prvé byl. Mojžíš svědčí, že učinil Hospodin Bůh člověka z prachu země, o němž i vejpověd vynesl po jeho pádu: V potu tváři své chléb jísti budeš, dokavádž se nenavrátíš do země, poněvadž si z ní vzat, nebo prach sí a v prach se navrátíš. Z prachu sme, prach sme, v prach se obrátíme. K čemuž tedy vynášení? nač chlouba, pejcha, sláva? Proč se starati máme o bídné tělo a jeho sličnost, ježto tudíž červům a žabám za pokrm dané bude? O čemž i Sirach doložil: Když umře člověk, hady, žízaly a červy za dědictví míti bude. Pročež pokořme se pod mocnou ruku Boží, aby nás povýšil časem svým.

O duši pak mluví: Duch navrátí se k Bohu, kterýž jej dal. O tom Mojžíš napsal: Bůh vdechl v chrůpě člověka dchnutí života, i byl člověk v duši živou. Nic dražšího, nic vzácnějšího na celém světě není nad duši. O nic také víceji, pilněji a bedlivěji nemá pečovati člověk jako o ni; nebo jakou dá odplatu za ni, a kdyby všecek svět vyzískal, na duši pak škodu nesl, co prospěje? Té žádný nemůž zabiti a nás o ni připraviti. Ale tohoť jest znamenitá potřeba, aby nepoškrvněná zachována byla. Svatý Pán jest, k němuž svatá navrátiti se musí, a neobmeškávat každý věrný křesťan aniz oblevuje v životě i při smrti s svatým Davidem, s mučedníkem Štěpánem i s samým Spasitelem volati: V ruce tvé, Pane, poroučím ducha svého. Víra také naše o nesmrtnosti duše jest nejmocnější potěšení proti kříži, zármutkům, protivenství, až i smrti, když cele a dokonale víme, že ještě jiný jest život, lepší, dokonalý, blahoslavený a veselý, který nám Pán Ježíš Kristus zásluhou svou vyzískal a navrátil, a že duše spravedlivých lidí sou v rukou Božích a nedotýká se jich muka smrti, aniž jest jiné místo mimo nebe věřícím a mimo peklo nevěřícím připravené. I na toť pamatovati sluší a s prorokem volati: Naučiz nás počítati dnů našich tak, ať uvodíme moudrost v svá srdce. Kdož té moudrosti nabývá, ten smrtedlnost svou před očima má, Stvořitele svého zná, vyznává, ctí a chváli, s pokáním svatým neprodlévá, den ode dne neodkládá, přichází-li starost, zmužile ji nese, naposledy duši svou v ruce Hospodinové poroučí a tomu Pánu, od kohož ji přijal, s vděčností ji navracuje.

Všecky tyto věci v hluboké paměti složené měl tento v Pánu již odpočívající urozený a statečný rytíř pan Bouslav starší Rut z Dirného etc., kterýž v letech mladosti své pamatoval na Stvořitele svého. Narodil se pak léta 1549 z rodičů urozených a vzácných, od nichž také jako pravých křesťanů hned Bohu obětovaný, skrze křest svatý a nové rození duchovní do církve vstípený, tak v smlouvu s Bohem a Stvořitelem svým uvedený byl. Děťinský věk v bázni Boží, v kázni rodičů a preceptorů pobožně strávil a s lety většími jak známosti Boží podlé zákona svatého, tak umění moudrosti v povědomosti světa, v vyšet-

řování obyčejů lidských i poznání jazyků cizích šťastně a plátně nabyt. V dospělejším věku obzvláštní silou a zdárností těla obdařený jsa od přirození, heroitskou myslí a skutky hrdinskými, jichž oučinky i proti ouhlavnímu všeho křesťanstva nepříteli Turku pronesl, jméno vzácné mezi vzácnými a vyššími obdržel, až potom v letech věku čtyřmécitna řízením Božím v stav svatý manželský s urozenou a vzácnou paní Annou Rutovou, rozenou Kaplířkou z Sulevic, vstoupil a z téhož vzácného lože manželského sedmero dětí, tři syny a čtyry dcery, spatřil, z kterýchžto toliko v živobyті zůstávají urozený a statečný rytíř pán Zdeslav Rut z Dirného, nejmilejšího pana otce s zármutkem k hrobu vprovázející, a urozená paní Johanna Vlková, rozená Rutová z Dirného. Když v lásce manželské třidceti pět let spolu živi byli, rozloučil je všech věcí ředitel Bůh skrze smrt časnou, vyvoláním z této smrtedlnosti paní manželky jeho. Po níž čtyry léta v stavu vdovském trvaje, zase podruhé z vnuknutí Božího v stav manželský vstoupil s urozenou a pobožnou paní Annou Marií Rutovou, rozenou Šmuhařkou z Hrochova, již zarmoucenou a osíralou paní vdovou, s níž také v pravé manželské lásce a svornosti osmnácte let zůstával, a i z toho lože poctivého na Boží požehnání se díval, osmero dětí od Hospodina přijavše, z nichž v živobyті a mladém věku zůstávají toliko dobré naděje dva miádenečkové, Adam a Bouslav mladší, též panna Kateřina, rození Rutové z Dirného.

Mimo jiné mnohé kříže a zármutky, nimiž od Hospodina v životě prubovaný a očišťovaný byl, když dočecal s námi let těchto přezarmoucených, těžkých, velice odporých, tvrdých a strastných, viděl cirkve Boží veliké snižení, utlačení a rozptýlení, spatřil všeho křesťanstva pohnutí, lkání a upění. Poznal, jak moc kvalt činí spravedlnosti, síla mdlobě, zpoura sprostnosti, jak den ode dne hůře od zlého světa s pobožnými se nakládá. Skutečně znamenal a očité spatřoval, jak v houfích věřící Boží čitelé, z vlasti tvrdými prostředky tlačené souce, ustupují a s místy těmi, kdež se zrodili, kde odrostli, kde mnozí na dědicví otců svých šedin poctivých poctivě došli, zarmouceně se loučí a nevědouce, kde je mocná Boží pravice

povede, s myslí veselou a dobrým, čistým svědomím do zemí cizích se odbírají. Dotklo se i jeho to zlé, a čím věk při něm těžší, jako k osmdesátému létu dobíhající byl, čím v časných věcech větší nedostatek po tolikém sebrání se v cestě stavěl, tím průba a pokušení chtělo se siliti. Ale že ve dnech mladosti své pamatoval na Stvořitele, že pamatoval na nestálost a života časného vrtkavost, když i přišla věku starého nepřihodnost, zůstal nepohnutelný.

Spatřovali sme při něm sic od moudrého Šalomouna vymalovaný kontrfekt starosti a mezitím měli sme se i čím těšiti i čemu učiti my mladší, obzvláště když urozený a v letech hojný pán, jemuž slunce a světlo a měsíc i hvězdy se zatmívaly, jehož těla třásl se strážný, nakřivovali se muži silný, ustavali melící a zatmívali ti, kteríž vyhlédali z oken, jehož rozkvetl mandlový strom a již již přetrhnutí se chtěl provaz stříbrný a rozraziti číše zlatá, však stavěl se s námi v shromáždění cirkevním před obličejem Nejvyššího s radostí, chválil Stvořitele svého s plésáním, užíval dobrodini jeho s vděčností a svátosti velebné, podlé ustanovení Pána našeho Jezu Krista pravého těla a pravé krve jeho svaté, s křesťanskou pravou důvěrností začasté požíval, tím pravé křesťanství své živé pronášel, a že ducha svého přijal od Boha, jemu také navrátiti nepoškvrněného se snažil.

Mezitím péči o domácí své povinně maje, míli od města Perna sareptu a pohostinnost, jistě od Boha předivně vykázanou, v Gerštorfu tak řečeném ujal a tam se odebral, kdež nedlouhý čas zůstávaje, den ode dne obtížnější věk a hodinku poslední přicházející znamenal. Až léta tohoto 1630, když naplnil let věku osmdesáte jedno a přišel den čtrnáctý vedlé starého a dvacátý čtvrtý januarii vedlé nového kalendáře, o polednách z obzvláštní křesťanské lásky a ke mně, služebníku Božímu, upřímné náklonnosti roztoužil se, a že musí on ještě se mnou v této smrtedlnosti se shledati a rozloučiti, k nejmilejší paní manželce, až i k panu synu nejstaršímu pověděl, jejichžto péči a prostředkováním, obzvláště pak Božím řízením ještě toho dne ku pánu sem se okolo hodiny šesté večerní

dostal, jeho obyčejným způsobem v roucho oblečeného a sedícího nalezl, s ním se pobožně svítal, o věcech spasitelných, obzvláště o zásluze Pána našeho Jezu Krista, o smrti jeho a vzkříšení, o nesmrtnosti duše a životu věčném promlouval, až i po chvíli k stolu sedl, kdež ještě i s námi pokrmu skrovně požíval a jako na cestu posílení přijímal. Do deváté hodiny naše pobožná byla promlouvání a po vykonaných zpěvích a modlitbách rozloučení. Sotva sme k odpočínutí obrátili se chtěli, a hle, *dies decretoris*, hodinka poslední po desáté k půlnoci přišla a urozený tento pán uprostřed modliteb našich, kterých sme pokorně, vůkol okolo s smrtí zápasícího klečce, vykouňovali, prostředkem smrti časné z tohoto světa bídneho a oudolí plačtivého pokojně a tiše vytržený jsa, duši svou v ruce Boží navrátil a tělo nám ku pohřbu křesťanskému zanechal. Taková smrt blahoslavená a pokojná bývá všechných, kteří v životě svém na Stvořitele pamatují, jeho znají, ctí, chválí, velebí, samého za Boha svého mají, k němu se přiznávají, jeho stále uprostřed nevděčného světa vyznávají a s ním na věky věků bydleti sobě vinšují a žádají.

Snazůjmež se i my všickni o skončení dobré, přemejšlejme v životě o smrti, v zdraví o nemoci, v mladosti o starosti, chystejme se odsud. Nemámeť zde místa ani města zůstávajícího, obcování naše jestiť v nebesích, odkudž i Spasitele očekáváme, Pána Jezu Krista, kterýž promění to tělo naše ponižené tak, aby bylo podobné k tělu slávy jeho, podlé mocnosti té, kteroužto on mocen jest i všechny věci podmaniti sobě. Což račiž učiniti při nás všech ten, kterýž jest cesta, pravda, vzkříšení i život, Pán Ježíš Kristus, Spasitel a Vykupitel všeho světa, Smírce, Orodovník a Prostředník náš, kterýž s Bohem Otcem v jednotě Ducha svatého živ jest a kraluje, Bůh jediný, vší ctí a chvály hodný, po všechny věky věků. Amen.

Samuel Martinius z Dražova, Kázání pohřební při průvodu mrtvého těla urozeného a statečného rytíře pana Bohuslava staršího Ruta z Dirného..., 1630

Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, Otec milosrdenství a Bůh všelikého potěšení, račiž všechny zarmoucené exulanty těšiti, živiiti, opatrovati a ode všeho zlého ostříhati. Amen.

Ačkoli mnohým věrným exulantům Kristovým, vinšujícím sobě raději v vlasti milé než v cizí zemi zemřítí, toho se nedostává, to však jest naše potěšení, že vsudy jest země Páně a odevšad jest jedna cesta v Kristu Pánu do nebe. Tím se těšili i svatí apoštolé i proroci, z nichž řídci v vlasti své zemřeli, anobř v cizích zemích na větším díle pro Boha a pravdu slova jeho od nevděčného světa potupně zmordováni jsou. Pročež my i to za veliké dobrodiní Boží poznáváme, že nás Pán Bůh i v tom vyhnání jak v životě opatruje a živí, tak smrtí pokojnou že nás k sobě do věčné vlasti povolává. Jakož máme příklad opět na věrném pastýři duší lidských, horlivém milovníku Krista Pána a církve jeho, muži učeném a vážném, knězi a mistru Václavovi Melisseovi Lounském, švagru mém vážně milém etc.

Jehož života křesťanského a blahoslaveného skončení krátké a prosté zapsání s doložením z Písem svatých a učitelů církevních, co by všem bedlivě čtoucím k užítku, k naučení a potěšení sloužilo, rozdělí se na tři částky:

- I. O šťastném narození křesťanském.
- II. O životě křesťanském, Bohu lžbezném.
- III. O skončení blahoslaveném.

/.../

Iž tedy v třetí částce pilně považme o blahoslaveném skončení.

Tento věrný pastýř ovcí Kristových ustavičně za živobytí svého pamatujíc na smrt, jakž svědčí jeho pěkné *symbolum: Vive, memor leti*, to jest: Živ jsa, pamatuj na smrt, časné se zachystal potěšenými a posilněnými z Pisma svatého aneb z slova Božího tak, jakž své posluchače, byv v povinnosti církevní, v takové poslední potřebě živě potěšoval. Čím se těšili při smrti všickni svatí, čím se těšil též onen pobožný *studiosus wittemburský*, kteréhož když při poslední hodině svatý Martin Luter navštívil, promluvil k němu, rád-li by umřel. Odpověděl: Ba, velmi rád. Zase otázal se ho: Co přineseš Bohu, poněvadž jsi veliký hříšník? Odpověděl: Přinesu Bohu srdce zkroutěné a ponížené a skropené drahou krví Syna jeho, Pána mého milého Ježíše Krista. Řekl Luter: Jdiž v pokoji, budeš Bohu vzácným hostem.

Čím se těšil též onen pobožný probošt mišenský léta 1463, kterýž sobě ustavičně bolestné a přehořké umučení Ježíše Krista připomínal, obzvláště pak při smrti ku paměti sobě přivedl: 1. nejsvětější krůpěje krve, jimiž se Pán Ježíš v největší ouzkosti své duše potil, 2. veliké bolesti, trápení a rány, kteréž Ježíš na dřevě kříže trpěl, 3. potěšitelná slova Ježíšova, na kříži promluvená: Otče, odpusť jim, neb nevědí, co činí. Item: Dnes se mnou budeš v ráji. Item: Otče, v ruce tvé poručím duši mou. A tak proti všelikým pokušením a proti hořkosti smrti těšil se drahou krví, ránami, smrtí a orodováním Ježíše, a že on duši jeho z pouhé milosti ráčí v ruce své přijíti a k věčné radosti ráje nebeského přivesti.

Tím se těšil též tento věrný šafář tajemství Božích, kněz a mistr Václav Melisseus etc., totiž věrou pravou v Pána Ježíše Krista a jeho smrtí a spasitelnými ranami, a že po těch trápeních do věčné radosti se dostane.

Když mu v poslední hodinu zpívána byla ta pěkná píseň, jenž jest z Luterové německé: Když přijde má hodina etc., tu skrze vnitřní potěšení Ducha svatého velice u víře posilněn byl podle veršů potěšitelných: *Hříchové se oboří etc. Smrt, Pane Ježíši, svou*

a tvé předrahé rány přivedu na paměť mou, tyť budou mé obrany. Oud sem v tělo tvé vtělen, tomu se těším z srdce, nebuduť, vím, oddělen od tebe v smrti půtce. Umrů-liť, umru v tobě a vždy budu bezpečný, nebs ty mne koupil sobě, získals mi život věčný. Těž z písně: Pane, přispěj k mé pomoci etc. V té když zpíván byl verš potěšitelný: Víím, že jsi způsobil mně život věčný skrze smrt tvou, vykouplils mne krví drahou, v tom muž Boží, v ruce Boží duši svou poroučeje, snem smrti usnul pokojně a tiše v zásluhách Pána Ježíše. A tak šťastně život bídny dokonal v pátek po neděli Invocavit v hodinu dvanáctou polední léta 1631, živ padesát osm let. V úřadu kněžství svatého dvacet šest let, v manželství poctivém dvacet pět let s poctivou paní Kateřinou Melisseovou, švagrovou mou, již vdovou zarmoucenou s čtyřmi sirotky, synem Janem Melisseusem a třema dcerami, Marií, Annou a Kateřinou. Bůh, jenž jest otcem sirotků a vdov, račiž sám jejich poručníkem býti a je v své laskavé paměti a otcovské péči míti. Neztratili svého milého pana otce, ale předešel nás všechny do pravé vlasti nebeské, kdež se s ním, dá Pán Bůh, zase s radostí shledáme.

Věrný vyznavač pravdy Kristovy vida, an všecken svět k pádu a zkáze se nachyluje a čím dál, vždy více ze všech stran se bouří, vida přezarmoucené tyto časy poslední a církve Boží veliké snížení, trápení a rozptýlení a věda, že nastává ještě těžší nebezpečení, k tomu ztrápen jsa na všem těle těžkou nemocí, za nejdražší zisk sobě pokládal co nejdříve z toho bídneho žaláře světa vykročiti. Žádostiv byl rozdělen býti s tělem a s Kristem přebývati. Boha, volajícího jej k sobě, rád a s srdečnou žádostí uposlechl a do domu nebeského, sobě připraveného, s radostí pospíchal. Přestátněť jest usnul v Pánu, v živé víře Spasitele svého Ježíše Krista. Již pak v nebi s slavným a radostným triumfem připojen jest k počtu těch, o nichž psáno v Zjevení v kapitole sedmé: Kdo jsou títo, kteříž oblečení jsou v bílé roucho, a odkud přišli? To jsou ti, kteříž přišli z velikého soužení a umyli roucha svá a zbilili je v krvi Beránkové. Protož jsou před trůnem Božím etc.

Ó přeblyže nám, jestliže v bohomyšlné pobožnosti o to se snažíme, abychom i my dobře a blahoslaveně v Pánu zesnuli.

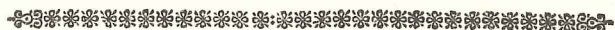
Kdož pravě věří v Krista Pána a pobožně živ jest podlé druhé částky tohoto spisu, ten má při smrti svědectví dobrého svědomí. Může s veselou myslí s apoštolem říci: Boj výborný bojoval sem, běh sem dokonal, víru sem zachoval, již zatím odložená jest mi koruna spravedlnosti, kterouž mi dá v onen den Pán, spravedlivý Soudce.

Kdož slovo Boží zachovává, žádných pokušení satanových se nebojí, ani zlořečení zákona, ani pokut za hřích, ani hrůzy pekelných trápení. Proti kterýmž uzkokstem vnitřním svatě paměti Jiří kníže z Anhaltu, v veliké pobožnosti a vysokém umění slavnou chválu mající, kterýž mnoho slavných spisů teologických, v nichž chvalitebnou zmínku činí o některých kněžích českých, vlastní rukou sepsal, i sám své církvi v Messeburku slovo Boží kázával, léta 1551 Janovi knížeti z Anhaltu, bratru svému nemocnému, mezi jinými tato slova potěšitelná napsal: 1. Proti žalobám zákona a všeliké bídě, kterouž za sebou vleče hřích, jakož jest tyranství ďáblovo a hněv Boží, věřím hříchů odpuštění, 2. proti pokutám a odplatě za hřích, totiž proti hořkosti smrti, věřím těla zmrtyvýchvzkříšení, 3. proti věčnému zatracení věřím život věčný.

Smrt pobožných jest pokojné jítí k Otcí. V tomto životě není žádného pokoje, aniž nevidíme naděje k pokoji. Ale skrze smrt jdeme k pokoji pravému. Svaté kníže saské Jan Vilím, Hanuše Fridricha I., kurfiršta saského, od císaře Karla V. jatého, syn a nynějších knížat vejmarských děd, léta 1573 v nemoci své měl sobě od Boha z nebe ukázáno, že přijde k pokoji. Nebo viděl ve snách na svém paláci krásný kůr anjelů, velmi vesele a libezně na rozličné nástroje hudební Boha chválicích. Potom spatřil jednoho velikého anjela, na jehož hřbetě zlatými literami napsáno bylo: Přineste mi tohoto k pokoji. Brzy potom svatě kníže pobožně v Pánu usnul a k pravému pokoji nebeskému se dostal. Tak tento věrný mučedník Kristův z bouřlivého světa přišel k pokoji, z trápení k odpočinutí. Neumřel, ale živ jest podlé řeči Páně: Kdož věří ve mě, byť pak i umřel, živ bude. Živ jest životem věčným, korunován jsa korounou života. Již došel odplaty svých prací. Již se dokonalo

jeho vyhnání, nebo se dostal do vlasti věčné. *JaM non eXVLat, seD eXVLtat.* Již po svých přetěžkých trápeních došel radosti neskonalé v tom království věčném a městě bezpečném. Bůh všeliké milosti, kterýž zamiloval nás a povolal nás k věčné slávě své a dal nám potěšení věčné a naději dobrou z milosti, on račiz všech zarmoucených srdcí potěšovati, nás všechny exulanty v své ochraně a péči otcovské zdržovati a nám všem ku polepšení života milosti své uděliti a blahoslaveného skončení popříti. Amen.

Tobiáš Adalbertus Vodňanský, Zrcadlo křesťanského života a blahoslaveného skončení. Z Písem svatých a jiných rozličných autorů ku potěšení věrných Čechů, zvláště exulantů zarmoucených, a ku památce dvojitěhodného a učeného muže pana mistra Václava Melissea Lounského..., 1631

Pravému, živému, v Trojici jedinému Bohu Otcí, Synu i Duchu svatému, Studnici všeho dobrého, tato má chaterná práce spolu se mnou v nejhlubší pokoře cele oddaná a poručena buď.

můj všemohoucí Stvořiteli a Zdržovateli, jedinký Spasiteli a Vykupiteli, nejvyšší Učiteli a Těšiteli! Co jest člověk, aby mohl mluviti s Bohem Stvořitelem svým? Odpusť mi, že mluvím s tebou. Odpusť služebníkmu svému, že se pokusiti směl mluviti s tak velikým pánem. Potřeba a nouze nemá zapovědi ani práva. Vyznávám před tebou svou chaternost, mdlou a bídu, aby všechna sláva tobě samému zůstala. Nebo cokoli dobrého mám a činím, to pochází od tebe, co pak zlého mám neb činím, to pochází ode mne. Ty si mne stvořil, když sem ještě ničím nebyl, ty si mne osvětil, když sem v temnostech byl, ty si mne vzkřísil, když sem mrtvý byl, ty si mne

krmil a choval od mladosti mé všemi dobrými věcmi svými, anobř ty si mne, když jsem ještě nepřitelem tvým byl, od věčnosti miloval, skrze křesťanské rodiče rozumnou duší a zdravým tělem obdaril, v životě matky mé zformoval, jako mléko slil a jako syření zhustil, kůží a masem přioděl, kostmi a žilami spojil a života z milosrdenství mi udělil a z něho živého a zdravého vyvedl, hned potom do tvé knihy života skrze koupel druhého narození vepsal, skrze rodiče a učitele k škole a chrámu věrně přidržel, od zlého odvodil a k dobrému vedl, skrze své spasitelné slovo k nebeskému království povolal, skrze své svaté anjely v rozličném nebezpečení ostříhal, skrze své služebníky církevní od hříčů rozvázal a drahou večerí tvou k životu věčnému občerstvil; k tomu za služebníka církve tvé a za posla svého zřídil, dary svými osvitil a všelikým tělesným i duchovním pozhnáním hojně obohatil. Odkud mi to, Pane nejdobrotivější, Bože nejsvrchovanější, Otče nejmilosrdnější, Stvořiteli nejmocnější a vždycky nejmilostivější? Jaká jsou má zasloužení? jaká má hodnost, že se slíbilo předústojné velebnosti tvé mně tak mnoho dobrého učiniti? Ach, kdo jsem já, Panovníče, Hospodine, a jaký jest dům můj, že si mne přivedl v ta místa? Menší jsem všech milosrdenství a vši pravdy, kterouž si učinil s služebníkem svým. Čím se odplatím tobě, Hospodinu, za všechna dobrodiní tvá mně učiněná? Kalich spasení vezmu a jméno tvé chváliti a oslavovati budu. Ale co jsem já, ó Pane, sám z sebe, abych chválil tebe? Prach a popel jsem já, pes mrtvý a smrdutý jsem já, červ a hnis jsem já. Kdo jsem já, abych chválil tebe, Hospodine, Bože nejsilnější, ty jsi Duch všelikeho těla, jenž přebýváš u věčnosti. Zdali tmy chváliti budou světlo aneb smrt život? Ty jsi světlo, já tma, ty život, já smrt. Zdaliž marnost chváliti bude pravdu? Ty jsi pravda, já člověk podobný učiněn marnosti. I kterak tedy, Pane, chváliti budu tebe? Zdaliž bída má chváliti bude tebe? Zdali smrad chváliti bude vůni? Zdali smrtedlnost člověka, kteráž dnes jest a zejtra přeč vzata bývá, chváliti bude tebe? Zdali chváliti tě bude člověk hnis a syn člověka červ? Zdali chváliti tě bude, Pane, ten, jenž v hříších počat jest i narozen i

odchován? Chval tebe, Pane Bože můj, neobsahlá mocnost tvá a nevymluvná dobrota tvá. Chval tebe nadevšecko vyvýšená milostivost tvá, přehojné milosrdenství tvé i věčná moc a Božství tvé. Chval tebe všemohoucí síla tvá i svrchovaná dobroť tvá a láska tvá, v kteréžto stvořil si nás, Pane Bože, živote duše mé (Aug. Solil., c. 10).

Avšak poněvadž skrze svého milého Pavla nás napomínáš, abychom skrze Krista obětovali tobě obět chvály vždycky, to jest ovoce rtů oslavujících jméno tvé, a zvlášť kněží skrze Davida, služebníka svého, probuzuješ, ej nuž, dobrořečte Hospodinu, všickni služebníci Hospodinovi, kteříž stáváte v domě Hospodinově. A slyšeti si se dal skrze apoštola, že v takových obětech zvláštní svou libost míti ráčíš, protož i já oslavovati tě budu, Pane, celým srdcem svým a před mocnými žalmy tobě zpívati. Skláněti se budu k chrámu svatému tvému a oslavovati jméno tvé pro milosrdenství tvé a pro pravdu tvou. Chváliti budu Hospodina, dokud jsem živ, žalmy zpívati Bohu svému, dokud mne stává. Dobrořeč duše má Hospodinu a všechny vnitřnosti mé jménu svatému jeho. Dobrořeč duše má Hospodinu a nezapomínej se na všechna dobrodiní jeho. Ty pak, Bože, chvály mé nečih se neslyše, ale dobrovolné obětí ust mých, žádám, oblib, Hospodine, a právům svým vyuč mne. A poněvadž k vzdělání stánku někdy od lidu svého laskavě přijal také kozí srst, též kůže skopcové a jezevčí, ach, přijmiž také milostivě, co služebník tvůj upřímným srdcem tobě obětuje. Vyznati sic musím, že to tvé neobsáhlé velebnosti dosti učiniti ani tomu, což jiní služebníci tvoji tobě obětují, pro svou chaternost vyznati se nemůže, avšak poněvadž i tato práce od tebe posla a k slávě jména tvého i k vzdělání duchovního stánku ode mne podniknuta jest, ach, nepohrdej jí, ale laskavě ji přijmi a nalož se mnou podle množství milosrdenství svého. *Non sum profundus sensus neque adeo perspicacis ingenii, ut novi quidpiam ex me adinvenire possim*, nejsem muž hlubokého smyslu ani ostrého vtipu, abych nětco nového a obzvláštního sám od sebe najít i vymyslet mohl. Avšak poněvadž si z úst nemluvátek a těch, kteří prsy požívají, dokonal chválu svou, nepochybuji, že

i skrže mne, nedochůdče, a tuto chaternou práci mou také dokonáš slávu svou. Dej svaté požehnání z nebe, aby mnozí těmito kajícími kázáními k pravému pokání přivedeni a k životu věčnému získáni byli. Smiluj se také, Pane nebe i země, nad tvým malým stádečkem a neodjímej od něho drahého pokladu slova tvého, zastav sekty a pohoršení, vzbud' v nás vroucí modlení, přispoř' nám víry, rozmnož' trpělivost, zapal' lásku, dej pokání, nepřátely poraz, lid svůj ochraň. Nedej mi nikdy na dobrodiní tvá se zapomenouti. Sešliž světlo své a pravdu svou, to ať mne vodi a sprovedí na horu svatostí tvé a do příbytků tvých. Rozhojní ve mně své dary, k konání úřadu mého velice potřebné. Kroky mé utvrzuj v slovu svém a nedej, aby nade mnou panovali měla jaká nepravost, zastup sám služebníka svého k dobrému tak, aby mne pyšní nepotlačili. Nalož s služebníkem svým vedle milosrdenství svého a ustanovením svým vyuč' mne. Služebník tvůj jsem já, dejž mi rozumnost, abych uměl svědectví tvá. Sumou, uchovej mne ode všeho zlého, mravného i utrpného a dej mi svatou milost a zachovej mne v pravé víře a v kajícím životě až do mého skonání a po smrti uveď mne do života věčného k spatřování obličje tvého. Amen. Hospodine, tobě samému, moudrému Bohu, Spasiteli našemu budiž sláva a velebnost, cisařství i moc i nyní i po všecky věky. Amen.

Kašpar Motěšický, Suscitabulum poenitentiae, Budič pokání, to jest XXVI kající kázání, v nichž se obsahuje potřebná zpráva o pokání..., 1683

Kapitola pátá

Ony dvě myši život odhrýzly

(Katolická pohřební kázání
v 17. a počátkem 18. století)

